

ЦЕТИЊСКИ ВЈЕСНИК

ИЗЛАЗИ СРИЈЕДОМ И СУБОТОМ.

Цијена: за Црну Гору на годину 10 круна, на по године 5 круна; ван земље 15 франака у злату.

Уређује: ОДБОР

Адреса: „Цетињски Вјесник“ — Цетинје; Adresse: „Le Courrier de Cetinje“ — Cetinje (Monténégro)

Поједини број 10 пара.

БРОЈ 2.

ЦЕТИЊЕ, СРИЈЕДА 5. ЈАНУАРА 1910. ГОД.

ГОДИНА III

Напомена

Многа господа претплатници не журе се са обнављањем претплате. Молимо их да то учине што прије, јер ћемо иначе свима обуставити лист, који до 15. овога мјесеца не буду претплату послали.

Администрација
„Цетињског Вјесника“.

Цетинје, 5. јануара

У Сарајеву је православни Божић пошкропљен крвљу босанских синова. Кад су се православни Срби спремали да као добри Хришћани дочекају Христово рођење и да се поздраве уобичајеним поздравом „Христос се роди“, а Срби Мусломани, по незаборављеном старијем обичају, да налажу бадњаке, грохот из пушака незваних усрећитеља оборио је многе од њихових синова, од којих су шест остали на мјесту мртви, а многи били рањени, који су послје разнесени по кућама и болницама. Мјесто „Христос се роди“ — смрт!

Је ли те, то је лијепо уздарје народу српском на Божић? То је лијепа честитка православнима и мусломанима од дошљака, који су дошли да их и противу њихове воље усреће. То је у име цивилизације и културе, у чије име насрћу на туђе земље и туђа огњишта. То је у име правде, којом се лицемјерно препоручују. То је у име Бога и хришћанства, на чијим се олтарима заклињу. Небо је видело невину крв, мјесто свијетлу успомену на Рождество Богочовјека; чуло је вапај умирућих и рањених, мјесто величанствени хор „Тебе Бога хвалим“; мирисало је просуту свјежу крв, мјесто тамњана и измирне.

Али шта се то тиче дошљака! Потчињени немају права да се називљу људима, не смију се обраћати Богу, ниги славити име његово. Према њима, зато, допуштено је свако насиље, свака неправда, свака безобзирност. Кад њихови освајачки интереси затраже, убијају Србе и на Божић.

Рекли би смо, то су прве жртве нове среће босанске од дана анексије. Али бисмо се преварили. То су ко зна већ које жртве. Не мора сваки пут да се пролијева крв па да зло буде велико. Има моралних болова, који по убиствености не уступају смрти. Још је и превазилазе. Јер док смрт дјејствује тренутно, не дајући жртви да до краја осјети бол, ова смрт, која у моралним боловима долази полако, куд и камо је тежа. Зар онима, који су осуђени на дуге робије само зато, што су се за вријеме анексионе кризе склонили у Црну Гору, није горе по овима који су погинули? Колико ће од њих живи угледати сунце јарко, колико изићи из темноте и духом веселом из

мрачних тамница, колико од њих затећи у животу своје миле и драге, који су без њих остали саморатни на свијету, да се потуцају од немила до недрага?

Та колико других још жртава има по тужној Босни и Херцеговини? Нијесу, зато, ово прве жртве, као што неће ни пошљедње бити. Сабља, куршум, вјешала, тамнице и лијена обећања — тим се данас управља Босном и Херцеговином. Разлика је само у томе, што се обећања не испуњавају, али се раскошно дијеле, а вјешала, куршуми и тамнице се неуморно примјењују, па и онда, кад се у културном свијету то узима као изглед или обичне демонстрације.

У Сарајеву се то казни смрћу без суда. Изведе се војска и пуца на демонстранте. Народ не смије да дигне главе. Он мора ићи вазда погнуто као стадо које пасе. Он не смије ни да тражи оно што му је цар обећао. Он не смије да се скупни да захтје, да се испуни царева ријеч и да се Босни и Херцеговини да већ једном обећани аутономни устав. Мјесто устава даје им се плетива изјављивања, и онда се само купе мртви и рањени. То је данас већ пропала како је устав обећан, па до данас ни спомена о њему нема. Влада се рупком и батином, тамницама и вјешалима. Ништа од обећаног. Ничега не видите што би наговјештавало, да је зора близу, да ће се оно остварити што је цар пред Европом обећао. Босна и Херцеговина данас су једине земље у Европи гдје се влада апсолутистички, гдје народ апсолутно никаква учешћа нема у јавним државним пословима. Кад би се мислило да му се устав да, било би бар пријелазна стања. Тога нема, већ се влада као у временима Сарданапала, Камбиза, Фараона и т. д.

Млади свијет, који је у очи Божића покушао да даде одушке својим жељама за обећаним уставом, платио је својом крвљу. Тако је Србима у Сарајеву честитан Божић године 1909!

Дипломатски кор код Господара

На нову годину у једанаест сати цио дипломатски кор корпоративно је честитао Њ. Кр. В. Књазу Господару нову годину, у којој ће прославити педесетогодишњицу своје владавине.

Г. Баки беј, изванредни посланик и опуномоћени министар отомански, као доајен дипломатског кора честитао је Њ. Кр. В. Књазу Господару овим ријечима:

Ваше Кр. Височанство,

Част ми је, у име дипломатског кора, поднијети Вашем Кр. Височанству најсрдачније честитке за Нову Годину, са најискренијим жељама за срећу Вашег Кр. Височанства и Узвишене Ваше Породице. Ја се сматрам тил срећнијим што ми је пало у дио, да ис-

туним ту пријатну дужност баш у овој години, у којој ће се прославити јубилеј педесетогодишњице владања Вашег Кр. Височанства и Ваш златни илр. Нек Вас Свевишњи уздржи још дуго година на пријестолу, ради благостања Ваших вјерних поданика и најретка Црне Горе, уз Вашу Узвишену и љубљену Супругу Њено Кр. Височанство Књагињу, којој се усуђујемо поднијети такођер изразе нашег дивљења.

Њ. Кр. В. Господар изволио је на овај поздрав одговорити:

Господине Министре,

Гойло захваљујем г. г. члановима дипломатског кора, чији сте Ви љубазни тумач, на израженим жељама за Црну Гору. Моју Породицу и Мене, приликом Нове Године.

Држим такођер до тога да Вам у име Њ. Кр. Височанства Књагиње изразим захвалност, на усрдном поштовању, које Јој подносице у почетку године Њеног златног шира, која ће бити тиме веома дирнута, као и Ја сам на израженим жељама за Мој јубилеј.

Господо, молим Вас да изволите доставити Господарима и Државним Поглавцима, које имате част овдје прегледати, моје искрене жеље за савезом и пријатељством свих народа, те будићућим покољеним изразе Мојих осјећања и пријатељства насипајућим Узвишеним Особа.

Борба за словенску литургију.

Побро уређивани лист „Наше Јединство“ свјета који пише ово: „О посјети француске флоте у Бару извјешћивала је сва свјетска штампа, и давала је тој посјети велику важност.

„То се разумије да и Словене ово занима, па да би и неке српске листове морало занимати барем до неке. Пишу и о Кини, и о Аргентини; пише се данас о свему, него ли кад једна мала српска државица проглашује једну луку на јадранском мору својом, славенском и слободном, и кад почимљу долазити флоте највећих и најкултурнијих држава Европе, да искажу част и поштовање славјанскоме владару те славјанске мале државице.

Ипак „Дубровник“ о томе ни слова скоро за пола мјесеца, као ни „Србобран“, тек у задњему броју је „Дубровник“ донио 14 ситних редака извјештаја о свему, и то стереотипно. Мање ни хладније није ни могао.

Али о политици Николе Пашића читаве чланке и дописе од више колона. Ето и у задњему истоме броју. „Д.“ када послје двије седмице доноси 14 ледених редака о доласку француске флоте у Бар, о свечаностима, о свему ономе што је било од европскога значаја, доноси и допис од двије и по колоне... у славу, знате ли кога? Потпуковника Мишића (ради једнога обичнога говора) који је десна рука Н. Пашића, а који је био вођа завјере оне страшне ноћи када су убили једнога краља Александра.

Сада питамо „Дубровник“, који се хвали да је објективан и да у име објективности пише како пише против Црној Гори — је ли му ово понашање објективно, као листа

који хоће да буде објективан, као што би и морао бити између Србије и Црне Горе? А, шта Европа, Француска, шта Књаз Никола и његови Црногорци!? Над свијема је лијепа и родољубна, а у „родољубљу“ — „искрено-братска“ политика Николе Пашића и његова побратима потпуковника Мишића, омаштене сабље у крви свога краља!

Не би „Дубровник“ овако писао да је жив Антун Фабрис, он који је доста разумијевао, а пуно осјећао...

Српство

Вратио се у Мостар. Председник српске организације у Босни и Херцеговини, Душан Васиљевић, био је принуђен да напусти Херцеговину приликом анексије Босне и Херцеговине и до сада се бавио на страни. Како је добио дозволу, да се може слободно вратити дома, то се повратио у Мостар.

Излет у Св. Гору. Друштво „Хилендар“ у Биограду приређује излет у Свету Гору, у коме ће узети учешћа свако ко год жели. Полазак је 7. ов. м. и трајаће 12—15 дана. Излетници ће Св. Саву у манастиру Хилендару празновати.

Дом учитељске дјече. Општина биоградска поклонила је Учитељском Удружењу земљиште за подизање пансиона, у коме ће пребивати учитељска дјеца, из свију српских земаља, која се школују у средњим и вишим школама. У знак захвалности Учитељског Удружења издарило је општини нарочиту диплому, коју ће предати општини целокупна управа.

Српски пјевач у Бечу. Већ од дужег времена налази се у Бечу као оперски пјевач Србин Никола Зец. Својим силним и дубоким баритоном, он је и до сада привлачио општу пажњу, али је ових дана пожнео велики успех као ризетко. Пјевао је у Халевицевој „Јевреји“ и својим гласом запленио је сав музички свијет. Као што бечки листови пишу он има нечувен глас, којим врло вешто влата тако, да изводи без икаквог напора највеће дубине, веће него су се и могле замислити. И кад бечки листови с највећом похвалом пишу о овом Србину, може се замислити каквим капиталним гласом располаже.

Исељавање из Босне. Удружена босанско-мухамеданска академска омладина у Бечу упутила је апел на муслимане у Босни, да се не исељавају и не остављају туђину прадједовска огњишта.

Двадесет и пет година. Ове године навршило се двадесет и пет година од како је новосадска „Застава“ пријешла у руке радикалне странке. Дотле је њу држао неумрли Светозар Милетић.

Нова читаоница у Н. Саду. Српкиње у Новом Саду отварају читаоницу за женске, која ће бити отворена само недељом, празником у четврток по подне. Врло похвално.

Словенство

Борба за словенску литургију. Из Трста јављају: Огорчење је све веће, што је у истарским црквама забрањена словенска служба. Огорчење је у народу толико да се свештенство обратило бискупу Наглу, оцртао му цијело стање и изнијело да народ неће да чује службу на латинском језику. Преко свјатаца у некојим црквама није се могла служба ни служити, а у некојим су свештеници учинили, али су те цркве биле потпуно празне. Бискуп Нагла је на ту представку католичких свештеника одговорио само толико, да ако народ неће да слуша латинску мису, нека не слуша никакву. Било је чак мјеста гдје су свештеници од народа били присиљени да служе словенску литургију. У општини Водницама одржан је чак велики народни збор против бискупа Нагла. Са великом запетости очекује се даљи развој догађаја.

Забрањен позоришни комад. Влада у Словеначкој забранила је приказивање позоришног комада „Грча“ од Рикарда Свобода. Јер је нашла да понижава на-

уку хришћанску. „Словенски Народ“ уста-
јући противу те забране, тврди, да ко-
мад никакву вјеру не вријеђа, него да се
у њему пронађа вјерска сношљивост.

Поглед по Свјету

Избори у Енглеској

Прије двије недјеље енглески парламент је краљевим указом распуштен и наређе-
ни су одмах нови избори. До распушта-
ња парламента дошло је ушљед тога што
је влада била поднјела нови приједлог
закона о буџету, по коме би се плаћање
порезе олакшало сиротињи, а повећало
имућнима. Консервативци, гдје је највише
имућних, устали су противу тога пријед-
лога и успјели су, да он у горњем дому
пропадне. На тај начин дошло је до рас-
пушта парламента и нових избора. Либе-
рали, који су са тим приједлогом у гор-
њем дому пропали, у изборну борбу су
ушли са програмом не само о социјалном
буџету, него и са приједлогом да се од
сада и чланови горњег дома бирају. Из-
бори су били у прошлу суботу у 63 из-
борна среза, од којих дванаест припада-
ју Лондону. Избори ће трајати три нед-
јеље и резултат њихов показаће на чему је,
пошто у Енглеској нема накнадних избо-
ра. Као ријетко гдје, изборна борба у
Енглеској је врло велика, а нарочито са-
да гдје се боре конзервативци противу
либерала на живот и смрт.

Критско питање

Опет је на дневном реду критско пи-
тање. Покренуле су га заинтересовани,
Грчка и Турска. Ради се на томе, да се
оно међусобним споразумом ријешити. У
томе посредује Италија, која ради на то-
ме да Грчка Турској плати извесну от-
плату. Као што су сви изгледи, ствар
ће се повољно ријешити, бар како стра-
ни листови тављају.

Нова влада у Угарској

Пошто мисија Лукачева није успјела,
то је састав кабинета у Угарској повје-
рен грофу Купу Хелерварију, у који је
Лукач ушао као министар финансија.

Промјена у Турској

У Турској је поново дошло до про-
мјене великог везира. За великог везира
постављен је Хаки бег, посланик у Риму,
а у министарство улазе већим дијелом
Младотурци.

Пут Никшић-Грахово-Рисан

Устајући противу молбе, коју је
Јово Голијанин с друштвом из Тит-
шта поднјео г. Скупштини, да се
од закљученог зајма употребити из-
вјесна сума за подизање пута Ник-
шић—Грахово—Рисан, ми смо из-
нијели и видне државо-јавне раз-
логе, који императивно налажу, да
се преко те молбе пријеђе и наро-
чито смо нагласили да сумњамо,
да та молба потиче од народа ник-
шићске области.

Та се наша сумња и обистинила.
Из изјава, које ниже доносимо, ви-
ди се, да су потписници не само

самовласно узели ријеч у име на-
рода области никшићске, него да
су чак и неке потписали без њи-
хова знања

Најугледнији грађани никшићски
са председником општине на челу
и општинским одбором, као год и
представници капетанија никшићске
области дали су ову изјаву облас-
ној управи у Никшићу:

„У броју 99. уваженог листа „Це-
тињског Вјесника“ од 23. децембра
тек. год. а под потписом:

„Пут Никшић—Грахово—Рисан“,
изнијето је саопштење, да су г. г.
Јово Голијанин и другови му на-
писали у име народа ове области и
упутили молбу Народној Скупшти-
ни, којом су тражили да се потпуно
сагради пут од Никшића до Гра-
хова и то из суме закљученог зајма
од 6 милијуна и т. и т. д.

Нама је веома чудновато не то-
лико што су они изнијели своје
надзоре о умјесности поменутога
пута, а које је „Цетињски Вјесник“
у претпрошлом броју онако лијепо
разголитио, него како су смјела та
господа тако далеко поћи да огласе
своје личне захтјеве за захтјеве чи-
таве области.

Те уважавајући разлоге изнијете
у „Цетињском Вјеснику“ бр. 99. —
сматрамо за дужност изјавити шље-
деће:

а) Да су Јово Голијанин, Трипо
Радовић, Мило Томашевић, Кап.
Мато Катарић, Лазар Мијушковић,
Јово Јовановић, и др. навели не-
истину то што су у име народа ове
области написали;

б) Да народ Никшићске Облас-
ти, па ни саме вароши, није ни
знао о овоме предузећу господе
ортока; да је потписе по пијаци
никшићској купио један њихов сен-
зал — и да ту молбу нико није
хтио потписати осим њих неколи-
цине, међу којима има и страних
поданика;

в) Да не тражимо грађења овог
пута и молимо Обласну Управу, да
се све обавијештава о овоме по-
кретном и стогом казни.

А г. г. Периша Н. Почек и Бош-
ко Вукајловић у својим изјавама
тврде не само да нијесу потписали
молбу за грађење тога пута, него
да о томе ни појма не имају.

Код таквог стања ствари, наше
је дубоко увјерење, да ће Н. Скуп-
штина преко ове молбе пријећи,
али би потребно било да надлеж-
ни учине оно што им дужност на-
лаже: да потписнике узму на од-
говорност.

хтио, да га запитам, да ли ће оп ту госпо-
ђицу сјуга, која је била тако лијепа, још
дуго држати у свом шатору од девиних кожа.

Још увијек мучен живом чежњом за оном
красном женом, која је исто тако јака као
и лонски нагон код пса, одох око девет сати
од куће, да се наживам свјежега ваздуха и
гдје се јасно свјетлуца.

Кад сам сат касније дошао кући, могао
сам јасно из шаторских кожа видети црте
његовога лица. Навадим извуч из џепа и ућем
у кућу, у којој су осим мене спавали мој
надзорник, два француска радника и моја
стара куварица, коју сам био довео из Алгира.

Успнем се уз стубе и опазим на моје нај-
веће чудо, да се испод мојих врата свјетлуца
нешто свјетла. Отворим врата и угледам крај
стола, на ком је стајала свијећа, гдје на
плетеној столци сједи дјевојка, са лицем
античке статуе за коју се чинило, да ме мирно
очекује, накићена свим оним сребрним уре-
сима, што их жене с југа носе на рукама
и ногама, па чак и на самом трбуху. Ве-
лике очи чудно су ме гледале, а маде модре
звјезде блистале су се фино тетовирање на
љеном челу, на образима и на подбратку.
Прстењем украшене руке почивале су на ко-
љенима, а око бокова падао јој плашт од
првене свиле, којом је драгеспо била од-
јевена.

Горње изјаве поткријељене су
оригиналним потписима и г мини-
стар добро би учинио када би по
овој ствари истрагу предузео и крив-
ије по заслуги казнио како се никад
не би сјетили да фалсификују на-
родну вољу и самовласно, без икак-
вог овлашћења, говоре у име на-
рода.

О Црној Гори

Председник новинарског удружења у
Лажу, г. Албан Фоп Хан написао је у
службеном листу саксонске владе „Leip-
ziger Zeitung“ врло симпатичан чланак
о Црној Гори, који ми овдје ареносимо.
Тај напис гласи:

Пут на Цетиње је један од најљепших,
што сам их до сада видио. На четрдесет
и двије дијелом дуге вијуге неће се кра-
сан пут до висине 1361 метар; ипак теш-
ки гломазно саграђени, али чврсти по-
штански аутомобил преваљује га као од
шале за 1½ сат. Скоро са највише
серпентине има човек поглед на доље
лежје Боку, час му је на видуку бре-
жни хрват и види далеко море у сунча-
ној свјетлости за њим, све мањи и мањи
бивају предмети онамо доље, као мухе
у милијку чине се напошљетку велики
ратни бродови, што леже укотвени и на-
покон отима нас нов завијутац и доводи
по пријелазу једног пролаза, на коме је
низом бијела камења граница између
Аустрије и Црне Горе обиљежена, ускоро
у као круг округлу долину, у којој лежи
прво црногорско село, Његуши. Већ се
уз пут виђаху многи људи и жене у на-
родној пошњи; људи у дугим модрим
чакширама наборе, црвеним, прекончаним
прслуцима, у бијелим или бојадисаним
капутима, око струка шарена паса, у коме
је револвер затакнут. Жене у дугим опра-
вама без струка већином повезане и је-
динствено очешлане. Како се пријеђе
граница, виђа се само још таква пошња
и наикава се брзо на исту тако, да по
гдјекој „црношануски“ одјевице које би
касније сретали наладају у очи и као не
долази у питање слику. Сад је већ по-
теме једнако за све оне, који неразу-
мљиво српски и јак се може доста ита-
лијански и немачки се по
гдјекој разумеју и често по нешто
француски. Пошто се зауставља и цио се
првобитно заговарати и прегледати,
али сваког због ствари за царинење
него ради љомби и сличних предмета, а
послије догађаја најновијег времена не
може се никако замислити црногорској
да би се такви опасни предмети
као првобитно српски и још од-
мах одседе од границе, да је држање
власти, да кога роди она била на љубави-
није и на услужније, које сам у опште до-
сада срџао. Ругају се тој малој зем-
љи, све, што се у виду вица измислити да-
де приписује тој, све се замисља да је у
стању она и њезини становници да учини.
Ја сам се пак освједочио, да јој се
горка неправда чини, и могу одмах на
почетку примјетити, како је фини и уљуд-
ан свијет био, који је напир сваку напој-
ницу за скидање и дизање моје пртлаге
одбио; нијесам га могао наговорити, да

Кад ме је видела гдје улазим, устаде и
остаде ослепљена, држећи се чедно, али и ве-
личанствено.

— Што радиш ти овдје? — запитам је
арапски.

— Ја сам овдје, јер су ми заповиједали
да дођем овамо.

— А ко ти је то заповиједио?

— Мухамед.

— Добро. Сједи.

Она сједи и обори очи, док сам ја стајао
пред њом и с чежњом је посматрао.

Лице јој је било правилно и лијено, али
је имало неки особити бестрајни и тајан-
ствени израз, као кин Буде. Пуна ружена
уста одавала су мјешавину црне крви, према
су рамена и руке биле узорно бијеле.

Ја сам стајао сав сметен, не знајући што
да започнем. Да добијем времена и да све
добро промислим, нахем ју даље питах:
одакле је, што ради у овом крају и у каквом
је одношају с Мухамедом. Али она ми је
одговорила само на таква питања, која су
ме најмање занимала, те нијесам никако мо-
гао сазнати, зашто је она амо дошла, с којом
намјером, на чији налог, отада је овдје и
што се је између ње и мога слуге догодило.

Управо сам јој хтио рећи: — Поврати се
под Мухамедов шатор, кад се она, наглавајући
можда моју памјеру, наједном диже и поди-
гавши обје годе руке, на којима су зазвек-
пули сребрни уреси, живо ме загрли, те ме

исту ни касније прими. Напротив, они ми
понудише на учтив начин цигарета, које
сам ја наравно морао примити, и поздра-
више ме, кад сам се касније на повратку
возио кроз Његуше, као каквог старог
знајца, најучтивије.

И побојмо даље уз бријег, но само
за кратко вријеме, јер се наједанпут отво-
ри пут, и предањом лежаје широка
пољана у сјају поподневног сунца. Не-
бројни врхови брјегава дизаху се, дије-
лом већ сипјетом покривени, дубоке до-
лине, отворише се а између њих пружаху
се као свијетле траке путови, док се ни-
јесу напошљетку између висова изгубили.
Као огромна рељеф-слика прострло се
пред посматрачем, слично плакату, што
се недавно виђао у изложима, горња Ба-
варска и Тирол из идеалне легеће персе-
пективе. У таквој пространости и тако
без сваких препрека не може се таква
слика ни гдје видјети, чак ни у највишим
брдима Алпа. Морао сам номислити на
предно једне слике „кушање Исусово“,
што сам је недавно видио, толико слично
ме се тако овај видик. Далеко на југу
лежало је Цетиње, а још даље за њим
отегла се модра равнина Скадарског Је-
зера, које већ својом јужном половином
припада Турској. А преко околине сави-
јало се чисто модро небо. Бјеше диван
изглед, што сам га увијек! Па и сапутни-
ке, урођенике, који су већ чешће путо-
вали овуда, запела је љепота и они даваху
своје одушевљењу у бујним ријечима
одушке. А онда кренусмо опрезно низ
брдо, све више и више низио је пут и
након једног сахата увезосмо се на Це-
тиње.

Пријестоница Црне Горе лежи у ши-
рокој котлини опкољена стрмим крени-
цима, од којих је највиши Љвћен 1760 м.
висок. Мјесто које броји 4,300 становни-
ка, састоји се управо из двије паралелне
улице, у којима су скоро искључиво ма-
ле, једносратне куће.

Попријеко на крају једне стоји Гранд
Хотел, такођер само једносратна грађе-
вина, у којој је пак човек добро прим-
љен, и ако цијене нијесу Бог зна како
ниске. Даље остраг налази се вила
нашљедникова, док се књажев двор нала-
зи у краткој, широкој улици, што скреће
из главне. То је једноставно, велико зда-
ње; и нашљедникова вила не претендује
на архитектонску љепоту; читаво буди
у тисак јаким племићког добра, или великог
посједа, гдје се све на патријархалан на-
чин око господске куће населило. Једине
значајније грађевине су разла послатства,
којих има осам на Цетињу. На западу в-
роши лежи велики манастир са књажев-
ском гробницом, а тик до њега стари
двор, прозван Биљарца; сада је сав
штена унутри црквице, а према њега
ства. То чудно име добио је у своје до-
ба по неком билијару, који је Господар
Црне Горе Петар II. у тридесетим годи-
нама прошлога столећа са неомислим
трудом по тада још стазама у своју при-
јестоницу дао доијети, да га смјести у
свој двор. На подножју горског ланца у
позадини дижу се два малена брежуљка,
од којих је један окруњен као неком
црквеном, гробница Данила I. Одавде се
пружа лијеп поглед на варош и читаву
околину, што се шири пред човеком.
На другом брежуљку стоји сада омиљак
звоник; пређе носаху његови врхови у-
грабљене турске главе. Оба узвишења

с неком замолном, али уједно и одлучном
вољом топло привину к себи.

Цезине очи, у којима се огледала стра-
стна жеља — јер је и ту побједио позив
жене, да побједи човека — очараше и за-
томише снаги мој отпор, мјесто којег ме
обузе жива чежња. Била је то вратка и же-
стога борба без цијелог ријечи, вођена само
очима, као што је обично бијег обје
животиње, мужјак и женка, и у којој буде
последњи обично побјеђен.

Цезине чиле руке, објешене око мога врата,
све су ме више и више обухватале, при-
млачећи ме неодољивом снагом све ближе и
ближе к оним бујним и руженим успама тако,
да сам их наједном жарко ижљубио, при чему
сам оно скоро наго тијело страшно загрлио,
тако, да су сребрни уреси на њему гласно
завекетали.

Она је била јака, бујна и здрава као
звизер, драгеспа и окретна као газела, на
коју је потегљао и заноси мирне цезине
пути, те сам у њезиним пољупцима налазио
неку непознату раскош, која ми бијаше тако
непозната, као укус каквога арапског плода.

Мало за тим... ја већим мало за тим...
пошто је то донета било одвећ пред зору,
хтједох ју отпривити, мислећи, да ће она
исто тако отићи, као што је и дошла, не
марећи ни најмање, што ћу ја учинити с њом
или она са мном.

ПОДЛИСТАК

Алума

— Guy de Maupassant —

— 2 —

Ја сам га гђерао да говори француски и да
је јесу имали правог смисла.

Ја наставим:
— Зашто је она жена код тебе?
Он промуча:
— Она је с југа.
— Ах, с југа! Али то ми још не раз-
јашује, како је доспјела под твој шатор?
Ме одговоривши на моје питање, рекне он:
— Она је врло лијепа.
— У вестини? Но, кад други пут нађеш
тако лијепу женску с југа, довешћеш је под
мој, а не под твој шатор. Ти ме разумијеш,
Мухамеде?
— Да, господице! — одговори он врло
озбиљно.

Признајем, да ме је овај цијели дан про-
гомила успомена на младу Арапкињу, коју
сам затекао на оном црвеном ћилиму, на
кад сам дошао кући, да вечером, освјетно сам
живу жељу, да се понајјерије свратим под
Мухамедов шатор. Он је цијеле вечери оба-
вљао своју службу као увијек, а да његово
лице није одавало ништа, и ја сам поновно

ликим узорима пала у погрешну крајност; позорица новосадског ансамбла постала је за њу претијесна...

Српска Талица имала је до сада мало глумца, и ако доста чланова. То бјеху већином дилетанти, који су много играли; без школе, остављени и упућени на сами себе у улогама, које им је или случај, или преводилац на дохват пружао из страних књижевности, са старим декламаторским изношењем. Школа великог Сопентала, коју је Ружић пренио на нашу позорницу.

Положај нашег глумца је незгодан; он има обично само просјечну публику пред собом, има до крајности неписмен одбор за глуму над собом и има већином само стас, глас и вољу за позориште — и, као што рекох, случајем набачену улогу у рукама...

Милка Марковића пријешла је корак уз корак са животом низ улога: дјевојчица румених образа и веселог осмјека на уснама, наивка, пријешла је улоге младе мајке на уласку у живот, стаза њене умјетности лењала се на оне висине гдје се у екстазама живи, гдје бјесне страсти, бије киша суза, срце се повија под бичевима судбине, улоге, у којима мртва pjesnikова ријеч заживје пламеном ерицијиних смијских језика: она је постала првом трагедијом српске глуме у Војводини; није њена кривица, што су те границе узане; није крива Војводина, што ће та лијена умјетност свенути у средини у коју ју је рођење бацило...

Играће Тоску! Једна од завршних сцена: на поду лежи убијен човек, њена страст извлачи се кроз укочене зенице и остаје од осветнице Фурије само жена, која дрхће, буди се она урођена побожност и она кити мртвача самртном свијећом; у руке, које су за један сиплет око њена тијела хтегле да пуште њеног заточеног мужа, меће она крст... И сад долази оно најтеже, највеће: један уздах и она се диже, и тај пошљедњи поглед на мртвача, којим се душа склопи као два затворена црна крила — један још женски, не-свијестан поглед у огледало и она излази... то је њена Тоска!

Срећно јој било! М—о.

Дневне новости

Отпутовао. Њ. Кр. В. Књаз Господар отпутовао је у недјељу у вече на Ријеку, гдје Му се узвишена породица налази. Истог дана отпутовао је на Ријеку и Њ. В. Књаз Петар.

Рад Н. Скупштине. Пошто одбори за законске пројекте нијесу довршили рад, то ни ових дана нијесу држане скупштинске сједнице.

За нас ново. Другог дана Божића била је у Биограду прва балканска конференција социјалиста. Јављајући о тој конференцији, биоградски листови веле, да је на њој било изасланика из свију балканских земаља, па и из Црне Горе. То је за нас ново, јер знамо да још нијесмо толико „напредни“ да и социјалисте имамо!

Отпочеле рад. Послије једномјесечног одмора у свима школама су јуче почела предавања.

Снијег. Од јутрос је почео падати снијег у крупнијем пахуљицама, тако, да је већ дебелим слојевима покрио земљу и кровове, тако, да се Цетиње налази у бјелини.

Проналасци

Противу морске болести. Ко се није возио морем, тај још и не може схватити каква је болест, која сналази путнике када је рђаво море. Разним испитивањем и покушајима да се морској болести стане на пут, нијесу ништа успјели, те се и држало, да тој болести и нема лијека. Од ње су нарочито страдали наши људи, који нијесу навикнути на море, а принуђени су да се по њему возе, идући за послом у свијет. Путник у почетку осјети неку тежину у глави, као да га спонада несвијестна, затим му се почне да мутни по угроби и онда настаје ерупиција — повраћање, коме краја нема. Једнако му се тужи, тешко му је, све би хтио да повраћа и ако нема шта и не зна се, да ли му је горе кад што поново узима да једе и пије, или не. Тој патњи и муци ниједне краја и многи је не могу да издрже. Сада из Бреславе јављају, да је и морској болести нађен лијек. Средство

противу све болести пронашла је госпођица Ритер, докторица. Проба је вршена на једној торпедњаци, која је пловила по најбурнијем времену преко Сјеверног Мора. Сви они, који су прије поласка узели тај лијек, нијесу обољевали никако, а они, који су обољели, чим су узели тај лијек, оздрављали су. Ако се овај глас обистини, путницима ће бити врло много олакшано при вожњи на мору.

КЊИЖЕВНИ ОГЛАС

Изашла су из штампе и разаслата је свима претплатницима

ПРВА СВЕСКА

нове књиге г. Владана Ђорђевића:

„МИНИСТАР У АПСУ“

са оваквом садржином:

Насловни лист и посвета.

Прво писмо: „Лишен слободе“ — Први полажајник у апсу — Љубици на место ордена Белог Орла — Прва посета г. Церковића — Који апсеници немају апетита — Српске наредбе и турске ираде.

Друго писмо. Изасланик осталих апсеника са нарочитом мисијом — Пуковник Др. Мика и једно писмо Челе Мијатовића — Даме — Племенити витез од Манче — Радост „Малог Журнала“ представника „нижег стадежа“ — „Политика“ и „Штампа“ — Чаршија и помиловање — Физичке и моралне стенице

Треће писмо. На умивању апсеника — Најстарији Карађорђевићевац — Дрекавац из Беча и његова посла — Писмо Марка Стојановића г. Ст. Ђурчићу о државној и приватној тужби г. Рибарца протину Др. Владана и за што је овоме одрекао бранилаштво пред судовима.

Четврто писмо. Министарска криза — Опасност од Пећићева кабинета — Баба куварица хоће још да се уда — Апсеничко звоно — Марко и чика Тоша; Један центлем међу радикалима; Исечци из новина; Мишљење једнога доктора политике о аматерству Др. Владана; Арса Лорд невин; Новинарске препреке да ли је молба за помиловање пресија на Владана или није.

Пето писмо. Помиловање је опасност за уставност; Апсаница и социјалисте.

Шесто писмо. Једна филосов коме је забрањено да мисли; Жандармерија у приватности; Повреда државног суверенитета у Грчкој и у Србији; Шта пишу грчке новине; Ко то сломом кичмени стуб Србије; Први стап у апсу; Кураје се не слаже с појмом затвора.

Седмо писмо. Писмо са савез румунско-српски; Бени новинар који у апсани биоградске полиције саставља нову српску Владу.

Осмо писмо. Прва посета Краља Данила; Један од стубова државне револуције и његове мисли о политич. ситуацији; Једна ракетла; Разговор с физикусом Управе, најрије службен на онда приватан — Страдање поапшених радикала после атентанта на Краља Милана — Ситна риба и дебела јакњетина.

Девето писмо. Мало програма за нов конзервативни кабинет на помолу; Нова нажња из чаршије; Љубињко Перишић и песимисте.

Десето писмо. Опет новине о помиловању — Чудна бојазан — Неспоразум — Од куда та ларма по новинама због помиловања.

Цело дело изнеће десет свезака. Цена је за цело дело десет динара или круна.

На молбу многих пријатеља, којима је незгодно платити свих десет свезака унапред, наштампали смо од прве свеске неколико стотина егземплара више, него што до сад имамо претплатника, и од њих ћемо моћи задовољити како нове претплатнике на цело дело, тако и оне који буду слали по динар за свеску.

Слике ће бити у другој половини списа. Друга свеска изаћи ће у првој половини Јануара са оваквом садржином: (Свршетак десетог писма). Мучење Јанка Веселиновића у овом истом апсу.

Писмо 11-то. Шта прича очевидца о „мучењу“ д-р Николића, великога проте, Николе Пашића и других који су били у апсу после атентата на Краља Милана — Један разговор тог очевидца са Љубом Живковићем пред сведоком — Благодарност Протина — Опет онај коначар „да напишеш само две речи“ — За што нису написане — Порука Министра председника апсенику — Д-р Андре Нешић.

Писмо 12-то. Парламентарни „шнур“ Љубе Стојановића — Један из Старе Србије који је био у апсу, али у Турској — Благословен гради ва име Господње.

Писмо 13-то. Онај што сваког празника пали свећу Милутину Гарашанину — Порука духона с оног света апсенику — Балкански динамит и његова госпођа Shocking!

Писмо 14-то. Тврдоглави Керабан — Пера Тодоровић прича о Караљевци и

Кости Таушановићу — Зидане кула по ваздуху — Један Србин Мухамедове вере — Пензионер без хлеба а са близанцима — Криза у Влади и у апсениковој кући.

Писмо 15-то. Прва месажа у апсу — Пуно гостију.

Писмо 16-то. Бенеал Марко Канатић — Макса „сајнија“ и Мишо инцидир.

Писмо 17-то. Силуета Алимпија Божића „нам српског“ Mon président! — Потребно „јакѐ“ Владе — Како се поступило с Ђ. Генчићем у апсу.

Писмо 18-то. Друга порука шефа Владе апсенику — Битка код „Три кључа“ између социјалиста и комита — Нов апсеник.

Писмо 19-то постаје дневник због једне денеше из Беча — Бенеал Атанаковић пензионисан — Раја С. Поповић — Посете у апсу; Пројект за један уговор између владоца и каквог убице; Насрадин хоџа и Константин филозоф; Како се од 8 ескадрона једва састави један; Опет мисија из конака; Васкрс у апсу; 24 госта; „Народ жели за тебе“; За два дана купљено 1500 револвера у Београду.

Остале ће свеске излазити сваке недеље по једна док се цело дело не сврши. Поруцине без претплате неће се узимати у обзир.

Биоград, 22. Децембра 1909.

Администрација
Књига г. Владана Ђорђевића
Македонска улица 27.

НАША ПОШТА

Данилов Град. Г. Стевану Парачи. Пет перпера претплате на „Цетињски Вјесник“ за пола године примили смо. Хвала.

Подгорица. Г. Срдану А. Ненезићу. Десет перпера претплате на „Цетињски Вјесник“ за цијелу годину 1910. примили смо и хвала.

Никшић. Г. Јовану Голијанину. Примили смо десет перпера претплате на „Цетињски Вјесник“ за годину 1910. Хвала.

Вир-Пазар. Управи општине. Примили смо пет перпера претплате на „Цетињски Вјесник“ за пола године. Хвала.

Данилов Град. Г. д-р Јовану Кујачићу. Пет перпера претплате на „Цетињски Вјесник“ за пола године примили смо и хвала.

Манастир Острог. Г. Антонију Мишковићу. Десет перпера претплате на „Цетињски Вјесник“ за годину 1910. примили смо и хвала.

Острог. Г. Ј. Нинковићу, настојатељу. Лист Вам по жељи пишемо, пожурите да претплатим.

CRNOJEVIĆ @ B J A B A

Ријешењем Књ. Цр. Министарског Савјета од 4. децембра 1909. број 360.

Главна Овлашћена Међународна Агенција за путовање

Мартиновић — Банац

НА ЦЕТИЊУ

добила је дозволу да отвори за сву Црну Гору своју Агенцију за преважање црногорских путника, који са исправним документима намјеравају путовати у Сјеверну и Јужну Америку као и за унутрашњост Америке.

Ово Друштво положило је каузију Књ. Цр. Влади

ОД 20 000 ПЕРПЕРА

за гаранцију, да ће све своје обавезе правилно вршити, и да ће сви црногорски путници уживати на путу исте удобности и законске заштите, као и сви они путници чијим друштвима путовали буду, наиме инглешким, талијанским, француским, американским, аустро-американским и њемачким, и то овим линијама:

За Нев-Јорк и Калифорнију преко Хавра, Хамбурга, Ливерпула, Трста и Фијуме за Монте-Видео и

Буенос Ајрес
Пунта Арена
Валпарајсо

преко Ђенове

Иквикве
Аукланд
Нев Зеланду
Аустралију и
Африку

преко Барна и Напуља

Пошто је ова Агенција међународна и постоји у вези са свијем свјетским друштвима са највишим и најбржим парабродима, међу којима они из Ливерпула океан за пет дана прелазе.

Цијене су најповољније и искључива је свака превара и шпекулација.

За путне карте из цијеле Црне Горе као и дана одласка и трајање путовања треба се обраћати овој Агенцији на Цетињу, Подгорици и Никшићу.

Телеграфска питања: Банац.

Мартиновић — Банац